

## فهرست مطالب

الف	پیش گفتار ناشر .....
ت	پیش گفتار مؤلف .....
	<b>بخش اول (دفاع بیولوژیک)</b>
۱	مقدمه .....
۱۷	<b>فصل اول: مطالعه و بررسی کشورها .....</b>
۱۷	فرانسه .....
۳۸	آلمان .....
۵۹	اتحادیه فدرالی روسیه .....
۷۸	سوئد .....
۹۴	سوئیس .....
۱۱۳	بریتانیای کبیر .....
۱۳۹	ایالات متحده آمریکا .....
۱۷۵	<b>فصل دوم: سازمان‌های بین‌المللی .....</b>
۱۷۵	سازمان بهداشت جهانی .....
۱۸۵	اتحادیه اروپا .....
۲۰۳	سازمان پیمان آتلانتیک شمالی .....
۲۰۷	کمیته بین‌المللی صلیب سرخ .....
۲۱۰	گروه G8 .....
۲۱۵	نوآوری جمعیت‌های غیر نظامی .....
۲۲۱	<b>تحلیل‌ها و نتایج .....</b>
۲۳۹	پیوست .....
۲۳۹	فرهنگ واژگان کلیدی .....
۲۵۶	پیوندهای مهم .....
۲۶۷	<b>بخش دوم (تنوع زیستی)</b>
۲۶۹	<b>فصل اول تنوع زیستی و اهمیت آن .....</b>
۲۸۹	<b>فصل دوم عملکرد استرالیا در حفظ تنوع زیستی .....</b>
۳۴۰	<b>سخن آخر .....</b>

### پیش‌گفتار مؤلف

هرگونه تغییر شرایط زیستی می‌تواند منجر به یک رویداد بیولوژیک گردد. هرلحظه منتظر وقایع جدیدی بود که برخی از آن‌ها به‌طور طبیعی و در جهت رشد و تکامل موجود زنده، چرخه‌ی زندگی و تداوم حیات به‌وقوع می‌پیوندند و برخی در جهت مقابل و یا ایجاد تخریب شکل می‌گیرند. در این شرایط حفظ تعادل اجتماعی و بقای حکومتی تداوم خواهد داشت که توانایی پیش‌بینی، شناسایی، پیش‌گیری، مقابله و یا ایستادگی در برابر وقایع ناخواسته را کسب و با کاهش آسیب‌پذیری ناشی از بحران و تهدید، سلامت و ایمنی آحاد مردم کشور را تأمین نماید. این مهم زمانی به‌وجود خواهد آمد که ساختار لازم همراه با تمهیدات مورد نیاز، برنامه‌ریزی و پیش‌بینی‌های ضروری مراحل مختلف رویارویی با واقعه، از قبل تعیین و فراهم شده باشد.

موج جهانی به‌وجود آمده از بیوتروریسم و وقایع پس از ۱۱ سپتامبر در ایالات متحده آمریکا، رهبران جوامع مختلف جهانی را به فکر انداخت تا ضمن برآورد خطر و شناسایی تهدیدها، نیازمندی‌های امر مقابله با حوادث بیوتروریستی و نقاط قوت و ضعف بخش‌های مختلف حکومت خود را مورد بررسی جدی قرار دهند. آنان دستیابی به بالاترین سطح ایمنی در برابر تهدیدهای بیولوژیک را در تعریف دفاع بیولوژیک کشوری خویش و برقراری ارتباط با دنیا و همراهان خود یافتند و با طراحی برنامه‌های مختلف و رفع نیازمندی‌های دفاعی خود در برابر حوادث بیولوژیک، وقایع بیوتروریستی را نیز تحت پوشش قراردادند. هرچند برخی دولت‌ها، در اجرای طرح‌ها و برنامه‌های خود، وارد حریم خصوصی افراد و اجتماعات مختلف شده و از قوانین و مقررات سوء استفاده نمودند، اما این امر نمی‌تواند مانع بهره‌مندی از یک ساختار، برنامه‌ی مدون، حقوق و قوانین و طرح‌های مقابله‌ای در حوادث بیولوژیک یا دفاع بیولوژیک گردد.

هرگونه هدایت عمدی و آگاهانه در ورای حوادث بیولوژیکی، ما را با یک رخداد بیوتروریستی روبرو خواهد نمود. اقدامات بیوتروریستی محدود به چند عامل میکروبی یا فراورده‌های مشخصی از آن نخواهد بود. به‌همین دلیل برخورداری از یک سیستم و ساختار دفاعی با نگاه زیستی می‌تواند کشور و نظام را از روبرویی با چالش‌ها و افتادن در کوران حوادث ناخواسته این‌چنینی، باز دارد.

بخش اول این کتاب، ترجمه‌ای از کتاب دفاع بیولوژیک بین‌الملل، به نویسندگی سرجیوینین می‌باشد و می‌توان با بررسی برنامه‌ها و اقدامات در دست دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و گروه‌های مختلف نظامی و غیرنظامی، آن را پیش‌درآمدی در رسیدن به الگوی مناسب ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی قرارداد.

برنامه و طرح مقابله با یک واقعه‌ی زیستی در مراحل چهارگانه‌ی بحران (قبل، شروع، حین و بعد از بحران)، زمانی قابل تکیه و دارای سرانجام خواهد بود که تهدیدشناسی و تهیه سناریوی مناسب برای روبرویی با وقایع قبل از پیدایش تهدید، پیش‌بینی شده باشد.

درحقیقت، زمانی که صحبت از دفاع بیولوژیک می‌گردد، زمینه‌ی تهدید نیز باید مورد توجه قرار گیرد. محیط زیست بستر حیات موجودات است. وقایع بیولوژیک همواره در طبیعت و محیط زیست پیرامون ما به‌وقوع می‌پیوندند و هرگونه بهره‌برداری از این محیط، تحت عنوان منابع طبیعی بیان می‌گردد. بنابر این زمینه‌ی تهدید در منابع طبیعی، بهره‌داران و ارتباط بین این دو شکل می‌گیرد. منابعی که با تنوع بی‌مثال، سرمایه عمومی ملت محسوب شده و مدیران جامعه، مسئولیت حفظ و به‌کارگیری صحیح این ذخایر را برای نسل‌های پی‌درپی برعهده دارند. تنوع در خلقت خداوندی، زمینه‌ی ایجاد قوه‌ی تفکر در امور مختلف را برای انسان فراهم می‌نماید. بدین‌سان ظرفیت‌سازی به‌کارگیری از منابع طبیعی برای اشرف مخلوقات امکان‌پذیر می‌گردد.

زمانی کاربرد منابع، در تأمین نیازهای ابتدایی معنی می‌یافت و ارزش واقعی منابع برای بهره‌داران مشخص نشده بود ولی در مسیر تکامل، بهره‌دهی‌ها مناسب‌تر و بیشتر شده، با تفکر و رشد اجتماعی، کاربردها نیز تغییر یافت و ارزش واقعی این منابع نمایان‌تر گردید.

حرکت به سمت تعالی و بهره‌برداری از نعمت‌های خدادادی ذهن دانشمندان را برای زندگی بهتر و عمل‌کرد استعمار را برای کسب سود بیشتر، متوجه منابع ملل مختلف، در اقصی نقاط جهان نمود. اغلب قبل از آگاهی صاحبان سرمایه، موجودی آنان به تاراج رفته و خود ریزه‌خوار سفره غارت‌گران گردیدند. در حال حاضر مسیر بهره‌برداری از منابع، چنان پیچیده و وابسته به فعالیت‌های بین‌المللی شده که حتی تجسم چگونگی برخورداری از منافع آن در آتیه با مشکل روبرو گشته و سئوالات ابهام‌برانگیز زیادی در ذهن نقش می‌بندد.

آیا امکان دارد که روزی بهره‌برداری از موجودات و ذخایر زیستی کویر، جنگل، دریا و کوه‌ها و حتی موجودات میکروسکوپی سرزمین خودمان، نیاز به اخذ مجوز از دیگران داشته باشد؟ و یا منابع طبیعی ما توسط عواملی مورد تهدید قرار گیرد که ریشه، در سرزمین ما داشته و از دیار دیگری کنترل گردد؟ سلامت مردم ما چگونه؟ با تهدیدات نوین عوامل دارای منشاء داخلی، ولی دستکاری ژنتیکی شده، این سلامت به خطر نخواهد افتاد؟ تولید و تأمین غذا، با افزایش ۵۰٪ جمعیت تا سال ۲۰۳۰ - که ایران نیز با بحران‌های مختلف آن روبرو خواهد شد - چگونه صورت خواهد پذیرفت؟ و سئوالات فراوان دیگری که باید به‌نوعی برای پاسخ‌گویی آن‌ها به‌دنبال راه حل بود.

آرمان جمهوری اسلامی در شعار استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی نهفته و محوری‌ترین آن‌ها در استقلال معنی می‌یابد. استقلال ما مرهون کشاورزی است. کشاورزی و تداوم تولید محصولات نیز وابسته به تنوع زیستی سرزمین ما است. تولید مواد غذایی و یا مواد خام صنعتی با منشاء زیستی، بسیاری از مواد دارویی، شناخت روش‌های نوین درمانی و درمان بیماری‌های ژنتیکی، جلوگیری از ناقص‌الخلقه‌زایی، سلامت جامعه، کسب دانش و فناوری‌های بیولوژی که در گرو شناخت و به‌کارگیری ذخایر ژنتیکی (نعمت در دسترس، ولی فی‌الواقع دور از دسترس) هستند با عوامل و تنوع زیستی تداوم و گسترش می‌یابد.

عوامل زیستی علاوه بر نقش‌های متفاوتی که قسمتی از آن‌ها بیان شد در تولید اکسیژن، کمک به آرامش روانی در ابنای بشر، پالایش آلودگی محیطی (حذف آلاینده‌های هوا، آلاینده‌های نفتی، شوری خاک و آب، حذف مواد انفجاری) و بسیاری موارد دیگر نقش اساسی را دارند.

از آن‌جایی که یکی از مهم‌ترین اهداف نشانه‌گیری شده در وقایع بیولوژی، تنوع زیستی می‌باشد، تلاش گردیده است در کنار بیان دفاع بیولوژیک، به این امر اهمیت بیشتری داده شده و به‌صورت جداگانه اما مختصر در بخش دوم، به آن پرداخته شود.

در فصل یک بخش دو، اهمیت تنوع زیستی و زوایای مختلف نگاه به تنوع زیستی ذکر شده و در فصل دوم، عملکرد کشور استرالیا برای حفظ تنوع زیستی بیان شده است. هر چند سند راهبردی فوق در سال ۱۹۹۶ تهیه شده ولی از نظام‌مندی و محتوای بسیار با ارزشی برخوردار است.

امید است مجموعه‌ی حاضر که حاصل تلاش جمعی گروهی از همکاران و دوستان گرامی است بتواند در برنامه‌ریزی و یا ایجاد نگاه ویژه برای مقابله با حوادث و یا اقدامات بیولوژیک ناگوار و به‌ویژه بیوتروریستی، مثمر ثمر واقع گردد.

در ترجمه‌ی کتاب دفاع بیولوژیک (فصل اوّل مجموعه پیش رو) برخی الفاظ و تهدیدها متوجه گروهی خاص، به‌ویژه مسلمان شریف شده که تنها دلیل ذکر آنها حفظ حرمت ترجمه و جایگاه ما در سناریوها و استراتژی‌های آنان می‌باشد و بدین‌وسیله از خوانندگان گرامی پوزش می‌طلبیم.

محمد کاتبی

### پیشگفتار ناشر

بیوتروریسم عبارت از سوء استفاده از عامل میکروبی یا فرآورده‌های آن‌ها می‌باشد. بیوتروریسم در دو بخش «عمد» و «غیر عمد» ترس و کشتار دارد. از مصادیق بارز آن در هر دو بخش می‌توان به گسترش بیماری‌های صعب‌العلاج، نوظهور، ضایعات پوستی و آسیب‌های روانی اشاره کرد.

با توجه به نمونه‌های ذکر شده، بیوتروریسم تنها یک ابزار جنگی برای کشتار نمی‌باشد؛ بلکه شامل کشتار جمعی پدیده‌های طبیعی و بیماری نظیر بیماری‌های نوپدید مانند «ایدز» و بازپدید مانند «وبا» و «طاعون» می‌باشد. بدیهی است که نیروهای نظامی، تنها جمعیت در معرض خطر برای حملات بیولوژیک نیستند؛ بلکه اقشار مختلف جامعه در معرض خطر بوده و به‌منظور دفاع در مقابل اثرات ناتون کننده‌ی بالقوه‌ی یک حمله، نیازمند کسب آگاهی نسبت به اصول اساسی همه‌گیرشناسی عوامل مورد استفاده در جنگ بیولوژیک می‌باشند.

دفاع همه جانبه در مقابل تهدیدهای عمد یا غیرعمد بیولوژیک برای هر کشوری یک اقدام ملی و به‌خصوص برای سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با این موضوع، یک وظیفه‌ی اساسی و مهم می‌باشد. تجربه‌ی ایران اسلامی در هشت سال دفاع مقدس و کاربرد انواع بمب‌های شیمیایی توسط دولت وقت عراق علیه مردم بی‌دفاع و نیروهای نظامی از یک‌طرف و حملات تروریستی مانند اشاعه‌ی طاعون سیاه‌زخم در کشورهای متعدد و هم‌چنین موج جهانی به‌وجود آمده از بیوتروریسم و وقایع پس از یازدهم سپتامبر در ایالات متحده‌ی آمریکا، مترجم محترم کتاب و این انتشارات را بر آن داشت تا با ترجمه‌ی این کتاب سودمند و الحاق بخش‌های تألیفی به آن، جهت بالابردن سطح آگاهی‌های عمومی از انواع حملات تروریسمی و راه‌های مقابله با آن و هم‌چنین بالابردن سطح دانش و تجربیات کارشناسان و متخصصان نهادها و سازمان‌های بهداشتی، آموزشی و نظامی، به سهم خود گام‌هایی هرچند کوچک بردارند.

رسیدن به ایرانی ایمن از انواع حملات بیوتروریسمی، آرمان هر ایرانی دل‌سوخته‌ی میهن و نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. امید است که مطالعه‌ی این کتاب بتواند نگاه ویژه‌ای به خوانندگان آن، برای مقابله با حوادث زیستی و اقدامات ویران‌گر بیولوژیک به‌ویژه بیوتروریسمی ببخشد.

انتشارات مؤسسه‌ی فرهنگی هنری  
پردازش هوشمند علائم  
پاییز ۱۳۸۹